

Overweging Startzondag 2010: 'Vol van hoop'

Ds. Stefan Dijkhuizen

Lieve mensen, gemeente van Christus,

Aan de ene kant is het een prachtig thema, 'Vol van hoop'. Maar tegelijk kun je je afvragen wat er nu precies mee aan moet. Want wat kun je ermee? 'Hoop', en 'Vol van hoop'.

We zagen net al bij de kinderen dat de vraag wat 'hoop' nu is, nog niet zo eenvoudig valt te beantwoorden. We zeggen gemakkelijk dat we 'hopen op' iets, of, 'we hopen dat', en vullen dat dan aan met iets wat we wensen of naar verlangen. Maar waar hopen mensen dan op? Wat is hoopvol voor iemand?

De vraag eerder deze zomer om hoopvolle beelden te verzamelen leverde heel wat op. We zien hier aan de wand al heel wat prachtige beelden, en straks volgen er nog veel meer via de beamer. De vraag wat hoop is, mag dan een niet zo makkelijke vraag zijn, de vraag naar hoopvolle beelden, riep juist heel veel op.

Voor meerdere mensen is de regenboog een hoopvol beeld. Weer anderen kozen voor een prachtige bloem of iets anders in de natuur. En nogal wat foto's beelden mensen af, een gezicht, of juist een groep. En tenslotte zitten er ook foto's bij van bijzondere, historische plaatsen, kunst of van een monument.

'Hoop' is blijkbaar iets dat wel te vinden is, dat zichtbaar is. Een gevoel dat je krijgt door een bijzondere gebeurtenis of bij een bepaald beeld.

Daarom ook aarzel ik om een preek te houden over hoop. Hoop is al lastig te bespreken, laat staan er over te preken.

Andere mooie voorbeelden van hoop spreken uit de liederen die we vandaag zingen. Een lied of een gedicht kan veel losmaken, kan je hoop geven. Een mooi lied kan je even optillen boven het leven van alledag. Op de vraag om naast hoopvolle beelden ook liederen van hoop in te leveren werd zo veel ingebracht dat we er makkelijk 3 diensten mee zouden kunnen vullen! Voor deze dienst zongen we een kleine selectie.

Oudere, bekende woorden, zoals 'Nooit kan 't geloof te veel verwachten', of 'Eens als de bazuinen klinken'. Maar ook nieuwere woorden zingen van hoop, 'Vol verwachting zijn wij gekomen, om weer te weten waartoe wij bestaan'. Ik zeg het wel vaker, maar ik ben regelmatig jaloers op dichters en musici, omdat zij zo goed en treffend weten uit te beelden waar het om gaat in dit leven.

Hoop spreekt ook uit de andere liederen van vandaag. Of het nu een moderne bewerking van een Psalm is, het Caribische Halleluja, of een liedje van rockster Anouk. Hoop is blijkbaar niet zo maar los verkrijgbaar, maar hoort altijd bij mooie beelden, mensen, woorden, muziek of andere dingen.

Vandaag krijgt iedereen ook een krant mee, speciaal voor deze Startzondag. Twee zelfs, maar daar zeg ik zo wat over. Het is een 'hoopvolle krant', en dat is meteen al heel wat anders dan wat er waarschijnlijk morgenochtend weer bij u of jou op de mat valt.

In die krant, een uitgave van de PKN, staan portretten van bekende en minder bekende Nederlanders. Allemaal verhalen over hoop. Verschillende verhalen natuurlijk. Opnieuw blijkt dat hoop een gezicht nodig heeft om uit te leggen wat het precies betekent voor mensen. Voor de één is dat in het ontwikkelingswerk in Azië, voor de ander op kantoor.

Ik noem een paar voorbeelden, mooie voorbeelden, die aan het denken zetten.

Ruben van Zwieten, recruiter op de Zuid-as en dominee, dat kan tegenwoordig!, zegt: Uiteindelijk gaat het in geloof om 'de droom van het beloofde land wakker te houden'. Dat is de kern van geloven, en het meest hoopvolle. De kerk zou dus altijd hoopvol midden in de wereld moeten staan, om ons een andere werkelijkheid voor ogen te houden.

Annemiek Schrijver, bekend van TV als presentatrice bij de IKON, zegt: 'Hoop wordt vaak gebruikt als zoethoudertje. Christelijke hoop is anders. Die hoop is geen toekomstmuziek, maar bewustzijn.' Oftewel, niet hopen dat het eens, ooit beter gaat, maar leven in het hier en nu, en op een hoopvolle manier. Dat is zinvol leven, en vanuit vertrouwen.

De krant staat vol met prachtige voorbeelden van wat hoop betekent voor mensen. Je krijgt hem vandaag mee, maar alleen als je er nog eentje meeneemt, en als hoopvol nieuws bezorgt bij iemand anders. Je buurman, je collega, iemand die het misschien wel wat 'hoop' gebruiken kan. Een bescheiden vorm van hoopvol nieuws brengen, dat kan toch niet zo lastig zijn?

Ik heb deze afgelopen ook aan twee verschillende gemeenteleden gevraagd iets over hoop te zeggen. Het ene gemeentelid is één van de oudsten onder ons, het andere nog jong, en aan het begin van een hoopvol leven.

Kort noem ik wat zij vertelden, als illustratie van wat hoop betekent. Het jongere gemeentelid kijkt hoopvol naar de toekomst, hoopt op gezondheid en geluk, maar vooral op liefde van mensen om haar heen. Zoals ze me schreef: 'Het is mooi om te leven met de woorden geloof-

hoop-liefde, en om ze te delen met elkaar'. Hoop gaat dus over liefde, over andere mensen, over delen, geven en ontvangen.

Het oudere gemeentelid, zelfs op hele hoge leeftijd, spreekt ook van verwachting en verlangen. Op mijn vraag hoe ze naar de toekomst keek, antwoordde ze dat ze dat vol verlangen deed. 'Hoop', zo zei ze, 'is dat je bewaard mag weten bij God, in het leven, maar ook in wat er daarna komt'. En nog iets prachtigs: 'Ik hoop dat ik de kracht krijg om te doen wat ik nog te doen heb hier in dit leven'.

De vraag wat hoop precies is, is misschien ook niet zo belangrijk. Belangrijker ook op een dag als vandaag, op deze Startzondag, is de vraag wat het dan betekent om 'hoopvol' te zijn. Hoopvol als mens, hoopvol als gemeente.

We luisteren naar een gedicht van de Tsjechische oud-president Havel. Marleen Koornstra leest het ons voor.

Diep in onszelf dragen wij de hoop.
Als dat niet het geval is,
is er geen hoop meer.
Hoop is een kwaliteit van de ziel
en hangt niet af
van wat er in de wereld gebeurt.
Hoop is niet voorspellen
of vooruitzien.
Het is een gerichtheid van de geest,
een gerichtheid van het hart,
voorbij de horizon verankerd.
Hoop
in deze diepe en krachtige betekenis
is niet hetzelfde als vreugde
omdat alles goed gaat
of bereidheid je in te zetten
voor wat succes heeft.
Hoop is ergens voor werken
omdat het goed is,
niet alleen
omdat het kans van slagen heeft.
Hoop is niet hetzelfde als optimisme.
Evenmin de overtuiging
dat iets goed zal aflopen.
Wel de zekerheid dat iets zinvol is
ongeacht de afloop,
het resultaat.

Ik wil het gedicht niet uitpluizen. Maar wat valt op? Hoop is een 'kwaliteit van de ziel'. Dat lijkt op het 'bewustzijn' van Annemieke Schrijver. Hoop is dus geen utopie, geen droom, niet een verlangen of oppervlakkig optimisme.

Hoop is een 'gerichtheid van het hart'. Met andere woorden: Waar ga je voor? Waar richt je je op? Tenslotte valt me op dat Havel zegt dat hoop niet om succes gaat of een goede afloop, maar om een zinvol bestaan, hier en nu. Hopen is zinvol leven, doen wat er toe doet.

Dit prachtige gedicht van Havel krijgt iedereen straks mee. Het wordt uitgedeeld bij de collecte, als boekenlegger. Zodat je altijd weer aan deze hoopvolle dag kan denken, wat je ook leest. \

Tot slot nog een paar opmerkingen over het 'hoopvol gemeente-zijn'. Hoe kan dat? Nu we aan het begin van een nieuw seizoen staan met elkaar, wat geeft ons dan hoop? Hoe kunnen wij als kerkje in Loosdrecht, een hoopvol teken zijn, ondanks en met alles waarmee wij soms zo worstelen en ploeteren?

Van de drie 'kernwoorden' geloof-hoop-liefde komt hoop het minste voor in de Bijbel. Alsof het als begrip te groot, of te vaag en abstract is. Hoop moet in de Bijbel altijd concreet gemaakt worden.

Paulus leert ons dat hoop niet alleen een heel krachtig iets is, maar dat het je ook geschonken wordt. Met andere woorden: God geeft ons hoop, God geeft ons altijd weer een nieuw perspectief. Hoe zinloos het leven soms ook lijkt, hoezeer de schepping zucht en steunt, er is altijd de hoop die levend blijft.

En juist als het moeilijk is, leert Paulus ons om onze houvast te zoeken in wat we niet kunnen zien. Dat is verschrikkelijk lastig, maar daardoor ook zo sterk en zo dynamisch. Onze hoop hangt niet af van zichtbare dingen, gebouwen, mensenmaaksels of goud, maar van vertrouwen en verwachting. Hoop bestaat in vergeving, in liefde, in gerechtigheid, in barmhartigheid.

Zolang dat nog gebeurt, is er hoop. Niet 'We zullen wel zien' – dat zeggen we heel snel – maar je durven toevertrouwen op wat je niet ziet, de hoop zoals die waar werd in Jezus zelf.

Als kerk zullen we steeds weer vindplaats van hoop moeten zijn. We zullen ook zelf steeds weer opnieuw op zoek moeten naar hoopvolle plekken, mensen en beelden. God geeft ze ons. Zoals een theoloog uit de vorige eeuw eens zei: 'Uiteindelijk is de diepste kern van het christelijk geloof hoop. Vooruit kijken, vooruit gaan, naar Gods toekomst, op weg naar het Koninkrijk. Dat is niet alleen het enige criterium, dat is ook de enige oplossing voor de problemen in het hier en nu. Niet het heden bepaalt de toekomst, maar Gods toekomst bepaalt ons leven hier en nu.'

Wie Jezus was als mens onder de mensen, mag daarin als ankerpunt dienen voor ons eigen leven. En wij mogen erop vertrouwen dat de Geest ons steeds weer de kracht geeft om iedere wanhoop te boven te komen. We kunnen als individueel gelovige en als kerk niet anders dan de hoop levend houden.

Ik hoop – niet flauw optimistisch of met een vaag positief gevoel – dat wij hoopvol gemeente kunnen zijn in dit komende jaar. Ieder op onze eigen bescheiden manier.

Vol vertrouwen door Gods verleden met ons en deze wereld, en in verwachting op Gods toekomst voor ons allemaal. God was en is nabij, en God zal dat zijn!

We mogen elkaar hoop geven, elkaar er ook op aanspreken. De enige andere optie is immers een zinloos bestaan, zonder perspectief, zonder vooruitzicht.

We sluiten af met een paar krachtige stellingen. Om hoopvol mee op weg te gaan.

'Hoop is de drijvende kracht achter de dingen'
(B. Ledegang)

'God is niet 'achter' of 'in' ons, God is vóór ons'
(J. Moltmann)

'Hoop moet steeds weer opnieuw bevochten worden op de werkelijkheid'
(B. Rootmensen)

'Hoe zouden wij onze kinderen kunnen opvoeden zonder hoop?!'
(pedagogiek van de hoop, Dasberg)

'Niet het heden bepaalt de toekomst, maar de toekomst het heden'
(J. Moltmann)

'Hoop bevrijdt ons van de behoefte de toekomst te voorspellen'
(H. Nouwen)

'Wie de hoop laat varen, vaart zelf met haar mee'
(Buddingh)